

OBČINA ILIRSKA BISTRICA

OBČINA PIVKA

OBČINA POSTOJNA

RAZVOJNI PROGRAM PODEŽELJA ZA OBČINE ILIRSKA BISTRICA, PIVKA IN POSTOJNA

PREVERITVENA FAZA

Končno poročilo

Ilirska Bistrica, avgust 2005

Nosilec:

Občina Ilirska Bistrica, Bazoviška cesta 14, 6250 Ilirska Bistrica

Izvajalci:

Občina Ilirska Bistrica, Bazoviška cesta 14, 6250 Ilirska Bistrica

Občina Pivka, Kolodvorska 5, 6257 Pivka

Občina Postojna, Ljubljanska 4, 6230 Postojna

Razvojni program podeželja za občine Ilirska Bistrica, Pivka in Postojna

PREVERITVENA FAZA

Končno poročilo

Projektna skupina:

Nevenka Tomšič, dipl.ekon.

Neža Dekleva, inž.kom.

Martina Kosič, univ.dipl.pol.

Vodja projektne skupine:

Nevenka Tomšič, dipl.ekon.

Ilirska Bistrica, avgust 2005

VSEBINA

1.	PODATKI O PROJEKTU	1
2.	UVOD	2
3.	NAMEN IN FAZE RAZVOJNEGA PROGRAMA PODEŽELJA	2
4.	OBMOČJE PREVERJANJA INTERESA IN IZVAJALCA PROJEKTA	3
5.	IZVEDENE AKTIVNOSTI	3
5.1	Oblikovanje projektne skupine	3
5.2	Obravnava in sprejem načrta aktivnosti preveritvene faze	4
5.3	Dogovor o sodelovanju s partnerji – strokovnimi institucijami	5
5.4	Ocena stanja in ključnih elementov razvoja podeželja	5
5.5	Lokalni partnerji	5
5.6	Informiranje javnosti o izvajanju preveritvene faze RPP	5
5.7	Organizacija delavnic	7
5.8	Ocena in ugotovitev pripravljenosti in razvojnega motiva za pripravo razvojnega programa podeželja	8
5.9	Priprava poročila o preveritveni fazi	8
5.10	Ustanovitev koordinacijskega (programskega) odbora za pripravo RPP	8
6.	PREDSTAVITEV IN ZNAČILNOSTI OBMOČJA	8
6.1	Geografija	10
6.2	Demografska struktura	14
6.3	Izobrazbena struktura	14
6.4	Gospodarstvo	15
6.5	Kmetijska dejavnost	17
6.6	Infrastruktura	24
7.	SWOT ANALIZA ZA OBMOČJE PREVERITVE	26
8.	OCENA TER UGOTOVITEV PRIPRAVLJENOSTI IN RAZVOJNEGA MOTIVA ZA PRIPRAVO RAZVOJNEGA PROGRAMA PODEŽELJA	28
9.	PREGLED DRUGIH RAZVOJNIH PROGRAMOV IN PROJEKTOV	33
10.	ZAKLJUČEK	36

SLIKE

Slika 5.1	Projektna skupina	4
Slika 5.7.1	Delavnica v Postojni	6
Slika 5.7.2	Delavnica v Postojni	6
Slika 5.7.3	Delavnica v Ilirski Bistrici	7
Slika 5.7.4	Delavnica v Ilirski Bistrici	7
Slika 6.1.1	Makroregije v Sloveniji	10
Slika 6.1.2	Mezoregije v Sloveniji	11
Slika 6.1.3	Harije in jezero Molja	11
Slika 6.1.4	Pivško podolje	12
Slika 6.1.5	Podgrajsko podolje	13
Slika 6.1.6	Planota Nanos	13
Slika 6.1.7	Planinsko polje	13
Slika 6.5.1	Vzreja krav dojlj	20
Slika 6.5.2	Vzreja drobnice	21
Slika 6.5.3	Brkinska jabolka	22
Slika 10.1	Predstavitev končnega poročila preveritvene faze RPP na ustanovni seji koordinacijskega (programskega) odbora	36

TABELE

Tabela 6	Osnovni podatki o sodelujočih občinah	9
Tabela 6.2.1	Prebivalstvo po spolu, gospodinjstva, družine, stavbe in stanovanja, popis 2002	14
Tabela 6.2.2	Naravno gibanje prebivalstva po spolu, 2003	14
Tabela 6.3	Prebivalstvo, staro 15 let ali več, po izobrazbi, popis 2002	15
Tabela 6.4	Pregled števila gospodarskih družb za preveritveno območje , 31.12.2004	15
Tabela 6.4.1	Osnovni podatki o poslovanju družb v letu 2004, razčlenjenih za občine na preveritvenem območju	16
Tabela 6.5	Družinske kmetije po KZU, ekonomskem obsegu in delovni sili po statističnih regijah	17
Tabela 6.5.1	Družinske kmetije po tipu kmetovanja	17
Tabela 6.5.2	Gosparari na družinskih kmetijah po starostnih skupinah	18
Tabela 6.5.3	Družinske kmetije po velikostnih razredih kmetijskih zemljišč v uporabi	19
Tabela 6.5.4	Družinske kmetije po velikostnih razredih kmetijskih zemljišč v uporabi	19
Tabela 6.5.5	Družinske kmetije po številu GVŽ, govedi, krav molznic in prašičev	20
Tabela 6.5.6	Kmetije po številu govedi , drobnice in konjev	21
Tabela 6.5.7	Družinske kmetije po vrstah sadnega drevja v kmečkih sadovnjakih	22
Tabela 6.5.8	Kmetijska izobrazba gospodarjev na obravnavanem območju	23
Tabela 6.5.9	Oblike združevanja podeželskega prebivalstva na obravnavanem območju	24
Tabela 8.1.1	Potrebnost razvojnega programa podeželja	28
Tabela 8.1.2	Želja prebivalstva po razvoju podeželja	29
Tabela 8.1.3	Najslabše razvito področje na podeželju	30
Tabela 8.1.4	Negativne strani razvoja podeželja	31

GRAFI

Graf 6.	Osnovni podatki o sodelujočih	9
Graf 6.4.1	Prikaz razvrstitve podjetnikov po občinah na preveritvenem območju, 2004	16
Graf 8.1.1	Potrebnost razvojnega programa podeželja	29
Graf 8.1.2	Želja prebivalstva po razvoju podeželja	29
Graf 8.1.3	Prikaz razvrstitve podjetnikov po občinah na preveritvenem območju, 2004	31
Graf 8.1.4	Negativne strani razvoja podeželja	32

1. PODATKI O PROJEKTU

Nosilec projekta:

Občina Ilirska Bistrica, Bazoviška cesta 14, 6250 Ilirska Bistrica

Izvajalec projekta:

Projektna skupina v sestavi:

- Nevenka Tomšič, dipl.ekon. – Občina Ilirska Bistrica
- Neža Dekleva, inž.kom. – Občina Pivka
- Martina Kosič, univ.dipl.pol. – Občina Postojna

Sodelujoče organizacije pri izvedbi projekta:

- Kmetijska svetovalna služba Ilirska Bistrica,
- Kmetijska svetovalna služba Pivka,
- Kmetijska svetovalna služba Postojna

Financerji projekta:

Občina Ilirska Bistrica, Bazoviška cesta 14, 6250 Ilirska Bistrica

Občina Pivka, Kolodvorska 5, 6257 Pivka

Občina Postojna, Ljubljanska cesta 4, 6230 Postojna

Začetek izvajanja naloge: februar 2005

Zaključek naloge: avgust 2005

2. UVOD

Prva - preveritvena faza razvojnega programa podeželja za občine Ilirska Bistrica, Pivka in Postojna se je zaključila z ustanovno sejo koordinacijskega (programskega) odbora, ki ima v obdobju priprave in izvajanja razvojnega programa podeželja nalogo vsebinskega usmerjanja in aktivnega sodelovanja pri izvajanju posameznih aktivnosti. Občina Ilirska Bistrica je kot nosilka projekta skupaj z Občino Pivka in Občino Postojna v okviru preveritvene faze v sodelovanju s strokovnimi sodelavci s področja kmetijstva in celostnega razvoja izvedla ključne aktivnosti, ki dajejo odgovor o smotrnosti nadaljevanja programa, torej izdelave razvojnega dokumenta in izvajanja tega v določenem programskem obdobju.

Ključne opravljene aktivnosti, ki so temeljile na oblikovanju in krepitvi sodelovanja na območju so:

- izvedba informacijsko animacijskih delavnic ter promocija RPP,
- motivacija in oblikovanje sodelovanja podpornega okolja,
- izdelava analize stanja podeželja za potrebe odločanja in nadaljevanja projekta,
- oblikovanje soglasne odločitve o pripravi skupnega razvojnega programa podeželja.

3. NAMEN IN FAZE RAZVOJNEGA PROGRAMA PODEŽELJA

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano spodbuja in sofinancira pripravo razvojnega programa podeželja (RPP) z namenom, da bi lokalne skupnosti (predvsem sosednje) in različni akterji na podeželju ugotovili skupne interese in oblikovali skupne razvojne programe, ki jim bodo ob njihovem izvajanju omogočili razvojno prednost in s katerimi bi opredelili produkte in aktivnosti, ki bi jim omogočili večji dohodek in prepoznavnost v slovenskem in evropskem okolju.

Za učinkovito uresničevanje zastavljenih ciljev in ukrepov je potrebno v pripravi RPP dogovoriti tudi način sodelovanja in organiziranosti med različnimi dejavniki na območju.

Pri razpisu SAPARD so lahko na ukrep gospodarske diverzifikacije na kmetiji – turistične kmetije, kandidirale le kmetije iz območij, kjer potekajo RPP. Ravno tako bo tudi v bodoče koriščenje nekaterih sredstev strukturnih skladov EU in nacionalnega proračuna vezano na razvojne programe podeželja. Predvsem gre tu za program LEADER +, ki spodbuja razvoj lokalnih pobud na podeželju (povečanje konkurenčnosti izdelkov in storitev podeželskih območij, dvig kakovosti življenja na podeželju, podpora majhnim proizvajalcem za nastop na trgu, podpora naravnih in kulturnih virov). Vključenost v RPP se upošteva tudi pri merilih za dodelitev državnih pomoči pri Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP).

V okviru preveritvene faze se izvede vse aktivnosti, ki dajo odgovor o smotrnosti nadaljevanja programa, torej izdelave razvojnega dokumenta in izvajanja le tega v določenem programskem obdobju.

RPP je razdeljen na tri faze:

- **preveritveno**, s katero je potrebno ugotoviti pripravljenost lokalnih skupnosti in drugih partnerjev za pripravo skupnega razvojnega programa,
- **uvajalno**, katere naloga je izdelava Razvojnega programa podeželja v obliki elaborata in institucionalizacija oz. pravna ureditev statusa lokalnega partnerstva kot lokalne akcijske skupine (LAS),
- **izvedbeno**, ki vsebuje izvajanje posameznih izvedbenih projektov in aktivnosti, opredeljenih v RPP in njegovo smiselno dopolnjevanje.

4. OBMOČJE PREVERJANJA INTERESA IN IZVAJALCA PROJEKTA

Območje preverjanja interesa za pripravo RPP vključuje občine Ilirska Bistrica, Pivka in Postojna, katere ugotavljajo, da območje podeželja teh treh občin predstavlja zaokroženo socio-geografsko območje, ki izkazuje problemsko in razvojno jasno opredeljena skupna razvojna izhodišča, ki temeljijo na skupnem geografskem poreklu, gospodarskih, kulturnih, naravnih, zgodovinskih in ostalih značilnosti in za katere je smiselno izvajati določene skupne ukrepe za njihovo uspešno trženje in promocijo.

Nadalje se ugotavlja, da so se značilnosti izkazale kot pomembne že v času izdelave različnih lokalnih projektov in programov (CRPOV in drugi) in bile upoštevane pri izdelavi in realizaciji projektov ter da je mogoče med že izvedenimi projekti in projekti v pripravi poiskati vsebinsko povezanost, da se med seboj dopolnjujejo in bodo z novo oblikovanimi projekti, ki bodo nastali v času izdelave in izvajanja Razvojnega programa podeželja, zagotavljali celovitost in trajnost izvajanja programa, hkrati pa omogočali širše povezovanje.

V času preveritvene faze so bile k sodelovanju povabljene različne skupine lokalnih partnerjev, ki lahko s svojimi izkušnjami, idejami, znanjem in sredstvi tvorno prispevajo k oblikovanju skupnih razvojnih usmeritev: občine, svetovalne službe, javne institucije, vladne in nevladne organizacije, združenja, društva, posamezniki.

Na podlagi sklepov občinskih svetov zgoraj navedenih lokalnih skupnosti je bila za nosilca programa izbrana Občina Ilirska Bistrica.

Za izvedbo zaključka preveritvene faze in izdelave zaključnega poročila so Občinski sveti zadolžili projektno skupino, ki jo sestavljajo trije člani - predstavniki posamezne občine.

5. IZVEDENE AKTIVNOSTI

Aktivnosti za izvedbo projekta so se pričele že v času od leta 2002 dalje, saj so v vseh treh občinah potekali pogovori in delavnice za oblikovanje enotnega, geografsko zaokroženega območja, kjer je bilo na osnovi analize in združevanja točkovnih programov CRPOV ugotovljeno, da je mogoče skupne razvojne cilje oblikovati v enotno razvojno vizijo obravnavanega območja.

Na podlagi sprejete odločitve županov občin Ilirska Bistrica, Pivka in Postojna z dne 25.02.2005, da se pristopi k skupni izdelavi Razvojnega programa podeželja, se je v začetku meseca marca sestala delovna skupina v sestavi predstavnika RRA Notranjsko-kraške regije, Kmetijsko gozdarskega zavoda Nova Gorica - Kmetijsko svetovalne službe Postojna ter predstavnikov občin Ilirska Bistrica, Pivka in Postojna, kjer so bile sprejete naslednje zadolžitve:

- dogovori in določii se katera izmed treh občin bo nosilna,
- dogovori in določi se način oziroma ključ financiranja programa,
- dogovoriti se je potrebno o izvajalcu/cih preveritvene faze,
- pripravi se potrebno gradivo in sklep o izvedbi Razvojnega programa podeželja za Občinske svete vseh treh občin,
- pripravi se potrebno pismo o nameri.

5.1 Oblikovanje projektne skupine

Po pooblastilu Občinskih svetov so župani občine Ilirska Bistrica, Pivka in Postojna, imenovali naslednje člane projektne skupine:

- Nevenka Tomšič, dipl.ekon. – Občina Ilirska Bistrica,
- Neža Dekleva, inž.komer. – Občina Pivka,
- Martina Kosič, univ.dipl.pol. – Občina Postojna.

Člani projektne skupine so za vodjo projektne skupine določili Nevenko Tomšič, Vodjo Oddelka za gospodarstvo in finance Občine Ilirska Bistrica.

Slika 5.1 Projektna skupina

Projektna skupina je imela v obdobju izvajanja preveritvene faze oziroma do imenovanja koordinacijskega (programskega) odbora nalogo vsebinskega usmerjanja in aktivnega sodelovanja pri izvajanju posameznih aktivnosti in priprave zaključnega poročila.

5.2 Obravnava in sprejem načrta aktivnosti preveritvene faze

Predlog Načrta aktivnosti je bil dogovorjen in sprejet na prvi seji projektne skupine.

Sprejet je bil naslednji načrt aktivnost:

- evidentiranje partnerjev, ki so pripravljeni sodelovati pri izdelavi Razvojnega programa podeželja in v okviru lokalne akcijske skupine (LAS) združevati potrebna finančna sredstva za realizacijo skupnega programa (v izvedbeni fazi),
- izdelava in posredovanje Pisma o nameri in Sporazuma o sodelovanju in realizaciji projekta priprave Razvojnega programa podeželja za občine Ilirska Bistrica, Pivka in Postojna evidentiranim lokalnim partnerjem,
- izdelava in posredovanje anketnega vprašalnika v zvezi z izvedbo Razvojnega programa podeželja evidentiranim lokalnim partnerjem,
- izvedba delavnic na kateri predstavnik Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano lokalne in druge zainteresirane partnerje seznaniti z vsebino navodila pomenom Razvojnih programov podeželja z vidika Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, z načinom pridobitve podpore za izdelavo programov, praktičnimi priporočili za izdelavo elaborata in izvajanja nadaljnjih aktivnosti v izvedbeni fazi (v Postojni dne 15.07.2005 za občini Pivka in Postojna in v Ilirski Bistrici dne 19.07.2005 za občino Ilirska Bistrica),
- podpis pisma o nameri in sporazuma z lokalnimi partnerji
- izpolnitev anketnega vprašalnika

- priprava zaključnega poročila:
 - predstavitev območja
 - SWOT analiza
 - ugotovitev pripravljenosti prebivalcev in razvojnega motiva za pripravo razvojnega programa podeželja
- pregled drugih razvojnih programov in projektov
- imenovanje koordinacijskega (programskega) odbora.

5.3 Dogovor o sodelovanju s partnerji – strokovnimi institucijami

Na sestanku projektne skupine so bili evidentirani lokalni partnerji. Na delavnici so partnerji izrazili pripravljenost aktivno sodelovati v projektu. Z njimi je bilo opravljenih več delovnih razgovorov. Vročeno jim je bilo pismo o nameri in Sporazum o sodelovanju in realizaciji projekta priprave Razvojnega programa podeželja za občine Ilirska Bistrica, Pivka in Postojna.

Pismo o nameri je podpisalo 66 lokalnih partnerjev in sicer 36 iz občine Ilirska Bistrica, 11 iz občine Pivka in 19 iz občine Postojna.

Med lokalnimi partnerji je pismo o nameri podpisalo 16 Krajevnih in vaških skupnosti, 2 kmetijski zadruzi, 19 zavodov in drugih strokovnih institucij, 16 društev, zvez in klubov ter 13 kmetovalcev.

5.4 Ocena stanja in ključnih elementov razvoja podeželja

Projektna skupina je s pomočjo strokovnih sodelavcev in kmetijsko svetovalnih služb pripravila analizo stanja po posameznih vsebinskih sklopih:

- predstavitev in značilnosti območja preveritve (geografske, demografske, gospodarske, okoljevarstvene, infrastrukturne),
- analiza prednosti, slabosti, nevarnosti in priložnosti območja,
- ocena in ugotovitev pripravljenosti in razvojnega motiva za pripravo Razvojnega programa podeželja,
- pregled drugih razvojnih programov in projektov.

5.5 Lokalni partnerji

V postopku preveritvene faze je projektna skupina sodelovala z različnimi akterji, ki delujejo na posameznih območjih in vsebinskih področjih podeželja. Sodelovanje je potekalo z lokalnimi skupnostmi, krajevnimi in vaškimi skupnostmi, strokovnimi institucijami, zadrugami, različnimi društvi in zainteresirani občani - posamezniki (kmetovalci), ki delujejo na preveritvenem območju.

Ugotovlja se, da omenjeni lokalni partnerji lahko s svojimi izkušnjami, idejami, znanji in sredstvi lahko tvorno prispevajo k oblikovanju skupnih razvojnih usmeritev.

5.6 Informiranje javnosti o izvajanju preveritvene faze RPP

Projektna skupina je skupaj s sodelujočimi organizacijami pri izvedbi projekta izvedla informativne kontakte z ljudmi in društvi na podeželju. Vabila za delavnice, skupaj z Anketnim vprašalnikom ter Pismom o nameri in Sporazumom o sodelovanju in realizaciji projekta priprave Razvojnega programa podeželja za občine Ilirska Bistrica, Pivka in Postojna, so bila poslana 222 naslovnikom: različnim društvom, združenjem, kmetovalcem, podjetnikom, gospodarskim subjektom, izobraževalnim institucijam, razvojnim agencijam, strokovnim institucijam, krajevnim skupnostim, vaškim skupnostim ter

ostalim akcijskim skupinam lokalnega okolja. Projekt je bil predstavljen tudi na lokalnem radiju 94, kjer je bila podana osnovna informacija o samem projektu ter o izvedbi delavnic. Program lokalnega radia je slišan na celotnem območju izvajanja projekta. Projekt in pomen programa je bil predstavljen tudi v Primorski kroniki Televizije Koper in v kmetijski oddaji »Ljudje in zemlja«, ki jo je predvajala Televizija Slovenija. Informacija o Razvojnem programu podeželja za občine Ilirska Bistrica, Postojna in Pivka je bila podana tudi v časopisu Delo, v sobotni prilogi in Primorske novice. Mnenja smo, da je prav dobro obveščanje prispevalo, da se je delavnic udeležilo 68 ljudi, kar je seveda bilo nad našim pričakovanjem.

5.7 Organizacija delavnic

Skupne delavnice so bile izvedene v mesecu juliju, in sicer za občini Postojna in Pivka dne 15.07.2005 v Postojni ter za občino Ilirska Bistrica, dne 19.07.2005 v Ilirski Bistrici. Namenjene so bile predstavitvi programa, motivaciji lokalnih akterjev na podeželju za sodelovanje v programu ter pridobivanju ključnih informacij ter skupnih razvojnih ciljev za pripravo in izvajanje Razvojnega programa podeželja.

Slika 5.7.1 Delavnica v Postojni

Delavnica za občini Postojna in Pivka je potekala 15. 07. 2005 v prostorih Višje šole in Ljudske univerze v Postojni. Udeležilo se jo je 29 predstavnikov društev in združenj. Delavnice se je udeležila tudi predstavnica Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljevanju: MKGP), ki je lokalne in druge zainteresirane partnerje seznanili o aktivnostih v preveritveni fazi, s pomenom Razvojnih programov podeželja z vidika MKGP, z načinom pridobitve podpore za izdelavo programov, praktičnimi priporočili za izdelavo elaborata in izvajanja nadaljnjih aktivnosti v izvedbeni fazi.

Slika 5.7.2 Delavnica v Postojni

Na delavnici so bile prisotne tudi predstavnice Kmetijske svetovalne službe Postojna ter Pivka, ki so predstavile svoje videnje kmetijske dejavnosti na področju občin Postojna in Pivka. Delavnica v Postojni je potekala kar dobre tri ure, saj so udeleženci v razpravi izpostavili kar nekaj ključnih vidikov razvoja podeželja ter kmetijstva na Postojnskem in Pivškem področju ter na osnovi posredovane ankete opredelili skupna razvojna izhodišča programa podeželja.

Slika 5.7.3 Delavnica v Ilirski Bistrici

Delavnica za občino Ilirska Bistrica je potekala dne 19.07.2005 v večnamenskem prostoru Osnovne šole Antona Žnideršiča. Udeležilo se jo je 39 predstavnikov lokalne, krajevnih in vaških skupnosti, strokovnih institucij, kmetijskih zadrug, različnih društev ter zainteresiranih posameznikov. Delavnice se je udeležila tudi predstavnica MKGP, ki je udeležence delavnice seznanila o aktivnostih v preveritveni in ostalih dveh fazah, s pomenom RPP z vidika MKGP, z načinom pridobitve podpore za izdelavo programov, praktičnimi priporočili za izdelavo elaborata in izvajanja nadaljnjih aktivnosti v izvedbeni fazi ter prisotnim odgovorila na njihova vprašanja. Seznanila jih je tudi z javnim razpisom MKGP, ki se predvideva v mesecu avgustu 2005. Delavnica je trajala tri ure.

Slika 5.7.4 Delavnica v Ilirski Bistrici

Na delavnicah so bila izpostavljena naslednja vprašanja oziroma problematika:

- oblikovanje lokalne akcijske skupine,
- problem velikih zahtev za izvajanje dopolnilnih dejavnosti (izobrazba, dovoljenja,, ipd.),
- pomen kulturne krajine pri izvajanju RPP,
- pomembnost urejanje infrastrukture na podeželju in možnost pridobivanja finančnih sredstev,
- možnosti vzpostavitve pomoči starejšim kmetom,
- problem osnovne kmetijske dejavnosti na območju preveritve,

- problematika socialnega zavarovanja kmetov,
- problematika NATURE 2000.

5.8 Ocena in ugotovitev pripravljenosti in razvojnega motiva za pripravo razvojnega programa podeželja

Za oceno ter ugotovitev pripravljenosti in razvojnega motiva lokalnih partnerjev oziroma prebivalcev preveritvenega območja za pripravo razvojnega programa podeželja so bili izvedeni številni razgovori, delavnice in anketa.

Anketni vprašalnik je bil lokalnim partnerjem z območja vseh treh občin posredovan skupaj z vabilom na delavnico in Pismom o nameri. Na območju občine Ilirska Bistrica, je bilo vročenih 95 Anketnih vprašalnikov, na območju občine Pivka 53, na območju občine Postojna pa 74 anketnih vprašalnikov. Vrnjenih je bilo 47 anketnih vprašalnikov. Zbrane podatke se je obdelalo oziroma analiziralo in oblikovalo uporabne ugotovitve, ki jih podrobneje predstavljamo v nadaljevanju poročila in sicer v poglavju 8.

5.9 Priprava poročila o preveritveni fazi

Na podlagi rezultatov delavnic, anketnega vprašalnika in strokovnih ocen stanja na posameznih področjih, se je v mesecu avgustu 2005 pripravilo končno poročilo o aktivnostih ter rezultatih preveritvene faze.

Poročilo je bilo predstavljeno Koordinacijskemu (programskemu) odboru in bo posredovano MKGP kot sestavni del razpisne dokumentacije za sofinanciranje izdelave Razvojnih programov podeželja in oblikovanje lokalnih akcijskih skupin (LAS) v skladu s Predlogom Uredbe Sveta o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) za programsko obdobje 2007-2013.

5.10 Ustanovitev in konstituiranje koordinacijskega (programskega) odbora za pripravo RPP

Koordinacijski (programski) odbor, ki so ga potrdili zainteresirani lokalni partnerji, ima v vseh fazah priprave in izvajanja Razvojnega programa podeželja nalogo vsebinsko usmerjati in aktivno sodelovati pri izvajanju posameznih nalog.

Koordinacijski (programski) odbor je na konstitutivni seji obravnaval končno poročilo o aktivnostih in rezultatih preveritvene faze ter bil seznanjen z njegovimi nalogami v naslednjih fazah programa. Odbor je sprejel sklep, da se v letu 2005 kandidira na javni razpis za sredstva sofinanciranja izdelave Razvojnih programov podeželja in oblikovanje lokalnih akcijskih skupin (LAS) v skladu s Predlogom Uredbe Sveta o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) za programsko obdobje 2007-2013, ki ga je MKGP objavilo v Uradnem listu RS, št. 72, dne 29.07.2005.

6. PREDSTAVITEV IN ZNAČILNOSTI OBMOČJA

Občine Ilirska Bistrica, Pivka in Postojna spadajo v Notranjsko - kraško statistično regijo, ki predstavlja 7,2% površine Slovenije in meri 1.460 km². Skupna površina območja občin, ki so vključene v preveritveno fazo razvojnega programa podeželja je 973 km². S 35 prebivalci na km² se šteje za

najredkeje poseljeno statistično regijo v Sloveniji. Najgosteje poseljena občina v statistični regiji je Ilirska Bistrica, ki dosega s 54 prebivalci na km² le dobro polovico slovenskega povprečja. Regija sodi v skupino gospodarsko nerazvitih regij z nizko produktivnostjo dela, s podpovprečno izobrazbeno strukturo prebivalstva, nizko stopnjo inovativnosti ter nizko kakovostjo izobraževanja.

Prednosti regije je v sorazmerno ohranjenih območjih naravne in kulturne krajine, za katere pa ni učinkovitih strategij razvoja in varstva, ohranitev kvalitet je zagotovljena le deklaratorno, pa čeprav so pomembna območja naravne in kulturne krajine (Snežniško pogorje in Javorniki, Postojnska jama, Pivška presihajoča jezera, Brkini, ...) sorazmerno dobro ohranjena in imajo dokaj nizko stopnjo obremenjenosti okolja. Sicer pa tudi ta ohranjena in zaščitena območja naravne in kulturne krajine postopoma izginjajo, krajina se relativno hitro zarašča, nekatere prvine okolja kot npr. vode pa zaradi obremenjenosti izgubljajo potencialne.

Tabela 6 Osnovni podatki o sodelujočih občinah

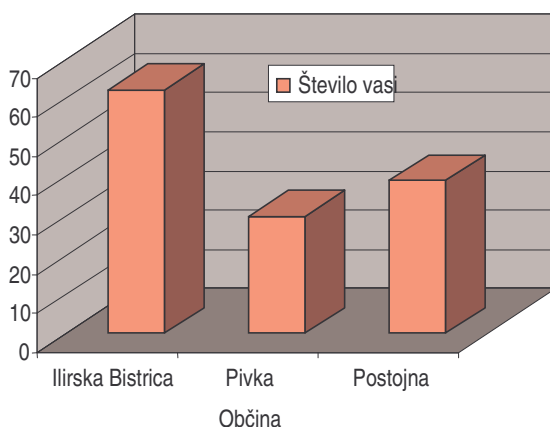
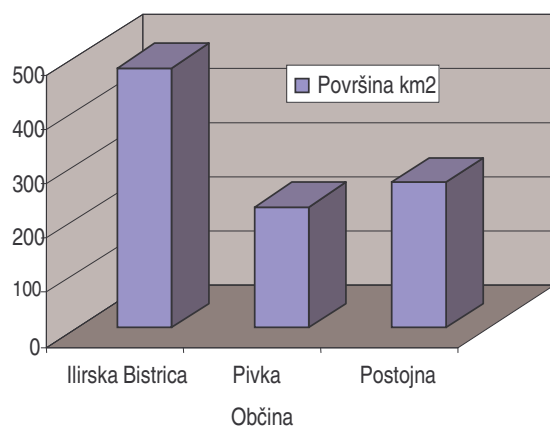
Občina	Površina km ²	Število vasi	Prebivalstvo
Ilirska Bistrica	480	63	14.234
Pivka	223	30	5.926
Postojna	269	39	14.581
Skupaj	972	132	34.741

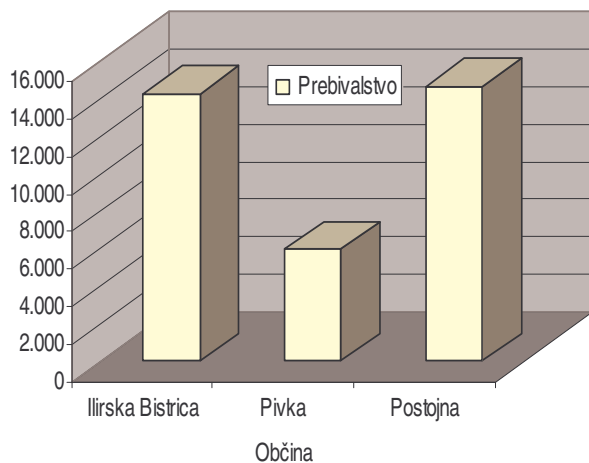
Vir: Prebivalstvo: po podatkih SURS – popis 2002

Površina: po podatkih GURS, Izpostava Ilirska Bistrica in Postojna

Vasi: po podatkih Občine Ilirska Bistrica, Pivka in Postojna

Graf 6 Osnovni podatki o sodelujočih občinah

6.1 Geografija

Če za Slovenijo velja da je država, kjer se na majhnem prostoru in majhnih razdaljah nahajajo praktično vsi podnebni tipi, ki jih poznamo v Evropi, je preveritveno območje občin Ilirske Bistrice, Pivke in Postojne, Slovenija v malem. Njeno območje sega od sredozemskega sveta na južnem Podgrajskem podolju pa do dinarskega sveta Snežniškega pogorja z goro Snežnik, Javorniki in obronki Hrušice. Območje se razprostira med dvema makroregijama - Sredozemsko in Dinarsko. Zaradi prostranih gozdnatih in skoraj nenaseljivih visokih dinarskih planot je gostota poselitve skoraj pol manjša od slovenskega povprečja. Pripada severozahodnemu koncu Dinarskega gorstva, ki se razen po hribovih Gorjancev vleče v značilni dinarski smeri od severozahoda proti jugovzhodu. Glavne značilnosti so: prevlada zakraselega sveta in podzemeljskega vodnega odtoka, kraška polja, prevotljenost kraškega podzemlja, presihajoča jezera, velika namočenost in gozdnatost, usmerjenost zasebnega kmetijstva v živinorejo in gozdarstvo, redka poselitev, zgoščenost v rodovitnih delih podolij, tradicionalna lesna industrija ter izjemna ekološka ranljivost.

Slika 6.1.1 Makroregije v Sloveniji

Vir: Slovenija pokrajine in ljudje, Mladinska knjiga, 2001

Območje preveritve se razprostira tudi čez več mezoregij - pokrajin. Najpomembnejše med njimi so Brkini z dolino Reke, Pivško podolje in Vremščica ter Javorniki in Snežnik, ki pokrivajo največji del območja, poleg tega pa območje sega tudi v Podgrajsko podolje in Čičarijo, Hrušico in Notranjsko podolje.

Slika 6.1.2 Mezoregije v Sloveniji

Mezoregije:

- 2.4 - Brkini in dolina Reke
- 2.5 - podgorski kras, Čičarija in podgrajsko podolje
- 3.2 - Trnovski gozd, Nanos in Hrušica
- 3.3 - Javorniki in Snežnik
- 3.5 - Notranjsko podolje

Vir: Slovenija pokrajine in ljudje, Mladinska knjiga, 2001

Brkini z dolino Reke

Med vsemi pokrajinami sredozemskega sveta so Brkini z dolino Reke še najmanj primorski in predstavljajo vezni člen s celinsko Slovenijo. Prevladuje flišnato površje, ujeta med visoki apneniški planoti Snežnik na severovzhodu in Čičarijo na jugozahodu, ki preprečujeta izrazitejšo uveljavljanje sredozemskega podnebja.

Slika 6.1.3 Harije in jezero Mola

Pivško podolje in Vremščica

Pivško podolje ali krajše Pivka je pokrajina ob reki Pivki. Obdajajo jo kraške planote: na severu Nanos in Hrušica, na vzhodu in jugovzhodu Javorniki in Snežnik, na zahodu pa Slavinski ravniki. Ta se proti jugozahodu spušča v Košansko dolino, na jugu pa potegne v Taborski greben, ki deli Pivko od doline Reke in Brkinov. Tako zaokrožena pokrajina sega od Šembij in Koritnic na jugu do Strmce in Gorenj na severu ter od Ravberkomande na vzhodu do Razdrtega na zahodu.

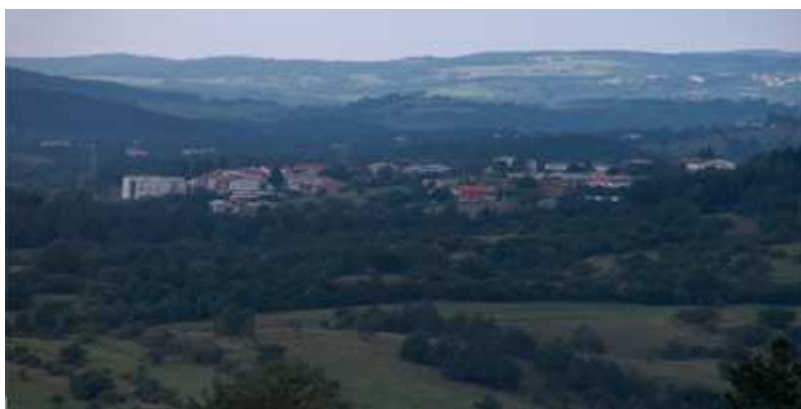
Slika 6.1.4 Pivško podolje

Podgrajsko podolje in Čičarija

Podgorski kras, Čičarija in Podgrajsko podolje sestavljajo kraško pokrajino med flišnimi koprskimi Brdi na vzhodu, apneniškim krasom na Severu in flišnimi Brkini na vzhodu. Za to pokrajino, ki se proti jugu nadaljuje na Hrvaško, se zaradi njene apneniške oziroma izrazito kraške podobe uporablja ime bela Istra.

Slika 6.1.5 Podgrajsko podolje

Hrušica

Trnovski gozd, Nanos in Hrušica so severozahodni del niza visokih kraških planot, gorske pregraje, ki ločuje celinski del Slovenije od sredozemskega. Na zahodu se nadaljujejo v Banjšice, na severu v Idrijsko hribovje, na vzhodu padajo proti Notranjskemu in Pivškemu podolju, na jugu pa se strmo spuščajo v Vipavsko dolino.

Slika 6.1.6 Planota Nanos

Notranjsko podolje

Notranjsko podolje obsega nekaj kilometrov širok pas nižjega sveta od Babnega polja na jugovzhodu do Godoviča na severozahodu. Pokrajina se deli na Babno polje, Loško polje, Cerknjsko polje, Rakovško uvalo, Rakov Škocjan, Planinsko polje, Logaški ravniki, Logaško polje in Hotenjski ravniki. Notranjsko podolje se kljub raznolikosti odlikuje po mnogih skupnih potezah v reliefnem in hidrografskem razvoju, v današnjih površinskih oblikah in pojavih ter v vodni povezanosti. Prelomno območje, kjer je nastalo Notranjsko podolje, poteka mimo Kozjega vrha prek Babnega, Loškega, Cerknjskega in Planinskega polja ter se na severozahodu nadaljuje po Hotenjskem ravniku mimo Idrije proti Tolmini.

Slika 6.1.7 Planinsko polje

6.2 Demografska struktura

Na preveritvenem območju po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije za leto 2002 živi 34.741 prebivalcev oziroma 68,3% vseh prebivalcev Notranjsko-kraške statistične regije. Število prebivalcev pada, kakor tudi število rojstev.

V strukturi prebivalstva izstopa visok delež starejših od 64 let.

Tabela 6.2.1 Prebivalstvo po spolu, gospodinjstva, družine, stavbe in stanovanja, popis 2002

Območje	Prebivalstvo			Gospodinjstva		Družine	Stavbe s stanovanji	Stanovanja	
	skupaj	moški	ženske	skupaj	povprečna velikost			skupaj	na stavbo
Slovenija	1964036	958576	1005460	684847	2,8	555945	463029	777772	1,7
Ilirska Bistrica	14234	6981	7253	5045	2,8	3936	4033	5725	1,4
Pivka	5926	2944	2982	2080	2,8	1639	1663	2382	1,4
Postojna	14581	7158	7423	5078	2,8	4013	2885	5709	2

Vir: Statistični letopis 2004, Statistični urad RS, www.stat.si.

Naravni prirast je bil leta 2002 primerjalno med najnižjimi, nadpovprečna pa sta bila selitveni prirast med samimi občinami v regiji in prirast med regijami. V letu 2003 je bil naravni prirast pozitiven le v občini Postojna.

Tabela 6.2.2 Naravno gibanje prebivalstva po spolu, 2003

območje	Živorajeni			Umrli			Naravni prirast		
	skupaj	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	moški	ženske
Slovenija	17321	8930	8391	19451	10075	9376	-2130	-1145	-985
Ilirska Bistrica	94	54	40	180	112	68	-86	-58	-28
Pivka	58	36	22	77	36	41	-19	0	-19
Postojna	150	78	72	140	77	63	10	1	9

Vir: Statistični letopis 2004, Statistični urad RS, www.stat.si.

6.3 Izobrazbena struktura

V letu 2002 je bilo na preveritvenem območju 17.457 prebivalcev, starih 15 let ali več, od tega kar 5.021 prebivalcev z osnovno izobrazbo ter 15.498 prebivalcev z srednjo izobrazbo, kar odraža posledico enakega dogajanja v Notranjsko-kraški statistični regiji, saj je bil v letu 2002 v regiji nadpovprečen delež prebivalcev z najnižjo izobrazbo, ki pa se je od leta 1981 močno zmanjšal (s 65,5 na 37,%). Višjo izobrazbo je na preveritvenem območju v letu 2002 imelo le 1.435 prebivalcev in 1.597 z visoko izobrazbo.

Tabela 6.3. Prebivalstvo, staro 15 let ali več, po izobrazbi, popis 2002

območje	Skupaj	Izobrazba								
		brez izobrazbe	nepopolna osnovna	osnovna	srednja			višja	visoka	
	skupaj				nižja in srednja poklicna	strokovna in splošna	dodiplomska		podiplomska	
Slovenija	1663869	11337	104219	433910	899341	452292	447049	84044	114630	16388
Ilirska Bistrica	12445	118	1462	3408	6370	3462	2908	501	549	37
Pivka	5029	38	519	1613	2451	1257	1194	209	192	7
Postojna	12428	107	778	3190	6677	3153	3524	725	856	95

Vir: Statistični letopis 2004, Statistični urad RS, www.stat.si

6.4. Gospodarstvo

Struktura gospodarstva je v občinah preveritvenega območja zelo sorodna. Redka poseljenost, sorazmerno ohranjena narava, bližina in ugodne povezave do velikih centrov (Ljubljana, Trst, Koper, Reka) so največja prednost tega območja.

Na preveritvenem območju je po podatkih Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve trenutno aktivnih 456 gospodarskih družb ter 1192 samostojnih podjetnikov posameznikov.

Tabela 6.4. Pregled števila gospodarskih družb za preveritveno območje, 31.12.2004

Občina	Število gospodarskih družb				
	male	srednje	velike	skupaj	št. zap.
Postojna	208	5	3	216	2.252
Pivka	70	1	2	73	1.526
Ilirska Bistrica	160	6	1	167	1.597
SKUPAJ	438	12	6	456	5375

Vir: AJPES, Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve.

Gospodarske družbe na območju občine Postojna, Pivka in Ilirska Bistrica zaposlujejo skupaj 5.375 ljudi, od tega največ družbe v občini Postojna (2.252 zaposlenih), takoj za tem pa družbe v občini Ilirska Bistrica z 1.597 zaposlenimi. Družbe so v letu 2004 skupaj ustvarile 110.851 mio SIT prihodkov, od tega največ male družbe. Družbe so skupaj ustvarile za 3.296 mio SIT čistega dobička, od tega največ družbe v občini Postojna (2.064 mio SIT čistega dobička) ter imele skupaj za 2.066 mio SIT čiste izgube. Čisti dobiček, večji od skupne izgube so ustvarile v letu 2004 tako družbe v občini Postojna, kot družbe v občini Ilirska Bistrica, razen v pivški občini, kjer je bil doseženi čisti dobiček manjši od čiste izgube (Tabela 6.4.1).

Tabela 6.4.1 Osnovni podatki o poslovanju družb v letu 2004, razčlenjenih za občine na preveritvenem območju

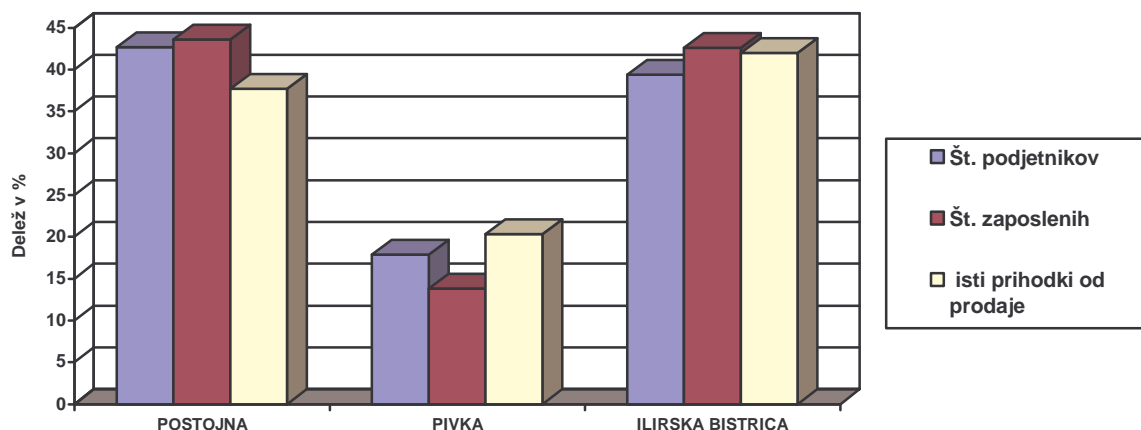
OBČINA	Prihodki		Odhodki		Čisti dobiček		Čista izguba	
	znesek v mio SIT	struktura v %	znesek v mio SIT	struktura v %	znesek v mio SIT	struktura v %	znesek v mio SIT	struktura v %
Postojna	51.567	46,5	50.264	46	2.064	62,6	986	47,7
Pivka	25.368	22,9	25.516	23,4	400	12,1	623	30,2
Ilirska Bistrica	33.916	30,6	33.449	30,6	832	25,3	457	22,1
SKUPAJ	110.851	100	171.368	100	3.296	100	2.066	100

Vir: AJPES, Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve.

Kot je iz zgornje preglednice razvidno, so skoraj 47% vseh prihodkov ustvarile gospodarske družbe v občini Postojna, kjer predstavljajo poslovni prihodki 46,4%, finančni prihodki 48,7% in izredni 62,2% prihodkov. Družbe v občini Ilirska Bistrica so v letu 2004 ustvarile za 30,6% vseh prihodkov, kjer predstavljajo poslovni prihodki 30,7%, finančni prihodki 23,0% in izredni 29,7% prihodkov. Slabih 23% vseh prihodkov pa so v letu 2004 ustvarile gospodarske družbe v občini Pivka, kjer predstavljajo izredni prihodki le 8,1%. Družbe v občini Postojna, Ilirska Bistrica ter Pivka, so v letu 2004 skupaj ugotovile tudi za 109.229 mio SIT odhodkov, od tega kar 46,0% odhodkov družbe v občini Postojna, 30,6% odhodkov družbe v občini Ilirska Bistrica ter 23,4% odhodkov družbe v občini Pivka.

Podjetništvo je v Notranjsko-kraški statistični regiji, po številu družb pod slovenskim povprečjem, po svojem deležu v prihodkih pa prednjači. Podjetništvo se je v omenjenih občinah najbolj razvilo tam, kjer je bil na razpolago primerno cenen in lahko dostopen prostor. Največji delež v podjetništvu imajo tradicionalne panoge predelovalne dejavnosti (lesna in kovinska), tesno sledi trgovina, popravilo motornih vozil in izdelkov široke porabe ter gradbeništvo. Na preveritvenem območju trenutno deluje 1.192 samostojnih podjetnikov posameznikov, ki zaposlujejo 1.077 delavcev ter so v letu 2004 skupaj ustvarili za 18.538 mio SIT čistih prihodkov od prodaje. Najmočnejše sta zastopani občini Postojna in Ilirska Bistrica, saj je v občini Postojna v letu 2004 delovalo 509 podjetnikov (42,7 % vseh), ki so zaposlovali 469 delavcev in ustvarili 6.981 mio SIT čistih prihodkov od prodaje. V občini Ilirska Bistrica je v letu 2004 delovalo 470 podjetnikov (39,4% vseh), ki so skupaj z 459 zaposlenimi ustvarili 7.781 mio SIT vseh prihodkov od prodaje. Nekoliko manjši delež podjetnikov je zastopan v občini Pivka, kjer je v letu 2004 delovalo 213 podjetnikov (17,9 % vseh), ki so v letu 2004 ustvarili za 3.776 mio SIT čistih prihodkov od prodaje.

Graf 6.4.1 Prikaz razvrstitve podjetnikov po občinah na preveritvenem območju

Vir: AJPES, Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve.

6.5 Kmetijska dejavnost

Osamosvojitve države Slovenije in sprememba družbeno – ekonomskih razmer je znatno vplivala tudi na razvoj kmetijstva. Preoblikovanje kmetijskih zadrug, izguba jugoslovanskega tržišča, denacionalizacija in vse večje zahteve po kakovosti kmetijskih tržnih viškov so zelo zaostrele pogoje pridelave, priraje in prodaje v kmetijstvu. Kmetije na obravnavanem območju na te razmere niso bile dovolj pripravljene, zato je kmetijstvo na tem območju pričelo po letu 1991 hitreje nazadovati.

Tabela 6.5 Družinske kmetije po KZU, ekonomskem obsegu in delovni sili po statističnih regijah

Območje	Vsa kmetijska zemljišča v uporabi	kmet. zemlj. v uporabi - samo druž. kmetije	skupna ekonomska velikost kmečkih gospod.	ekonomska velikost družinskih kmetij	delovna sila v kmetijstvu	delovna sila v kmetijstvu na druž. kmetijah
Slovenija	485878	456214	402803	342943	107808	103777
Notranjsko-kraška	20912	19631	9958	7123	3157	2664
Ilirska Bistrica	4715	4712	1957	1912	820	816
Pivka	3243	3213	3396	1486	722	361
Postojna	4738	3502	2088	1392	506	408

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev v RS v letu 2000, Statistični urad RS.

Opis območja

Za območje je značilna velika razgibanost, ki se kaže kot menjavanje planot in hribovij z vmesnimi kraškimi podolji. Naravni pogoji, kot so podnebne razmere, nadmorska višina, relief in sestava tal, opredeljujejo usmeritev kmetijske proizvodnje v živinorejo, na južnem delu pa tudi v razvoj sadjarstva in vrtnarstva. Poljedelska proizvodnja se je v zadnjih dvajsetih letih močno zmanjšala in prestrukturirala in je danes namenjena predvsem proizvodnji krme za živino oziroma samooskrbi prebivalstva.

Tabela 6.5.1 Družinske kmetije po tipu kmetovanja

Območje	Tip kmetovanja									
	Skupaj	poljedelstvo	vrtnarstvo	trajni nasadi	pašna živina	prašiči in perutnina	mešana rastlinska pridelava	mešana živinoreja	mešana rastlinska in živinoreja	nerazvrščene
Slovenija	86467	2819	438	9920	22284	2028	10975	24369	13598	36
Notranjsko-kraška	2946	52	8	55	702	23	270	982	854	
Ilirska Bistrica	883	23	4	23	198	6	138	221	270	
Pivka	441	13	1	19	120	9	33	114	132	
Postojna	527	3	1	9	125	5	43	172	169	

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev v RS v letu 2000, Statistični urad RS.

Zakraselost tal, pogoste suše in pomanjkanje vodnih virov za namakanje omejujejo možnosti kmetovanja. Celotno območje uvrščamo med območja z omejenimi dejavniki za kmetijstvo. K neugodnemu položaju kmetijstva dodatno pripomorejo neugodna starostna in izobrazbena struktura gospodarjev.

Tabela 6.5.2 Gospodarji na družinskih kmetijah po starostnih skupinah

Območje	Gospodarji na družinskih kmetijah po starostnih skupinah					
	skupaj		pod 35 let		35-44	
	gospodarji	PDM	gospodarji	PDM	gospodarji	PDM
Slovenija	86336	44690	4487	2448	13222	7163
Notranjsko-kraška	2947	1206	90	35	297	122
Ilirska Bistrica	884	367	30	11	93	44
Pivka	441	157	16	4	50	20
Postojna	527	189	10	4	45	15
Območje	Gospodarji na družinskih kmetijah po starostnih skupinah					
	45-54		55-64		nad 64	
	gospodarji	PDM	gospodarji	PDM	gospodarji	PDM
Slovenija	19979	10881	20942	13234	27706	10962
Notranjsko-kraška	652	268	741	397	1167	382
Ilirska Bistrica	214	93	212	116	335	101
Pivka	110	44	111	48	154	40
Postojna	131	43	125	57	216	67

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev v RS v letu 2000, Statistični urad RS.

Velik problem razvoja je pomanjkanje oziroma premalo sredstev za zagon dejavnosti. V primeru, da ni predhodne generacije, ki bi se s kmetijstvom že ukvarjala, mlad kmet skoraj nima možnosti začeti na novo. Delež prebivalcev v podeželskih naseljih, ki se ukvarjajo s kmetijstvom, je vse nižji. Opuščanje oziroma zmanjševanje obsega kmetovanja je trajen proces, ki se odraža v zmanjševanju tržne proizvodnje in v razmeroma hitrem zaraščanju.

Splošne značilnosti kmetijstva

Glavne značilnosti kmetijstva so podobne kot v ostalih delih Slovenije: majhne kmetije, velika razdrobljenost kmetijskih zemljišč in nizek delež prebivalcev vasi, ki se ukvarjajo s kmetijstvom. Investicije v kmetijstvo so zaradi pomanjkanja finančnih sredstev minimalne. Povprečne kmetije so zaradi zgodovinskih okoliščin manjše od povprečne slovenske kmetije, kmetijska zemlja je zelo razdrobljena.

Živinorejske kmetije, ki zagotavljajo družini primeren dohodek so redke (le 1% vseh kmetij). Mladi so po večini zaposleni izven kmetijstva. Skrb za kmetijo je domena starejše generacije, zato je vedno več kmetij v opuščanju. Velika razpršenost kmetijske zemlje in tudi števila govedi povzročata večje stroške reje in tako zmanjšuje konkurenčnost teh kmetij v boju za preživetje. Delež kmetijstva je v skupnem dohodku vedno manjši, narašča pa njegov ekološki pomen. Kulturna krajina kot stranski proizvod kmetovanja se postopno umika gozdom. S približevanjem gozdnega roba kvalitetnejšim kmetijskim zemljiščem in vsem se povečuje tudi pritisk divjadi, zlasti zveri.

Tabela 6.5.3 Družinske kmetije po velikostnih razredih kmetijskih zemljišč v uporabi

Območje	velikostni razredi po površini kmetijske zemlje v uporabi				
	skupaj	0-2 ha	2-5 ha	5-10 ha	> 10 ha
Slovenija	86320	22997	30380	22053	10890
Notranjsko-kraška	2945	588	810	949	598
Ilirska Bistrica	883	245	299	233	106
Pivka	441	70	118	159	94
Postojna	526	118	131	163	114

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev v RS v letu 2000, Statistični urad RS.

Kmetijska zemljišča

Obravnavano območje obsega okrog 11.500 ha kmetijskih zemljišč v uporabi. Največ kmetijskih zemljišč v uporabi je travnikov in pašnikov, skoraj 90 %, njiv pa le nekaj čez 8 %. Pridelava krme za živali je bila včasih omejena na bolj oddaljene, obrobne kmetijske površine, v bližini vasi pa so bile njive s poljedelsko pridelavo. Sedaj so nekdanji oddaljeni travniki in pašniki večinoma opuščeni in se zaraščajo. Velik delež travnatega sveta pogojuje živinorejo kot glavno kmetijsko panogo območja.

Prevladuje gozd, katerega delež se počasi veča. Po ocenah Kmetijske svetovalne službe je gozda in površin v zaraščanju preko 70 %. Opuščanje kmetijske pridelave je delno posledica naravnih razmer na reliefno razgibanem terenu, ki otežuje kmetovanje in ga draži z vidika gospodarnosti. Med strukturnimi vzroki zaraščanja kmetijskih zemljišč prevladujejo predvsem tisti, ki izhajajo iz neugodne lastniške in posestne strukture. Težji pridelovalni pogoji so eden od pomembnih vzrokov za opuščanje kmetijstva. V hriboviti predel spada po naši oceni 25%, v kraški 35%, v gorski predel pa 40% kmetijske zemlje. Delež zemljišč, kjer je kmetijska pridelava opuščena je največji v predelih, ki so oddaljena od naselji in spadajo v gorsko višinsko in kraško območje.

Tabela 6.5.4 Družinske kmetije po velikostnih razredih kmetijskih zemljišč v uporabi

Območje	Družinske kmetije po rabi kmetijskih zemljišč v uporabi							
	vsa zemljišča v uporabi		vsa kmetijska v uporabi		njive in vrtovi		kmečki sadovnjaki	
	druž. kmetije	površina ha	druž. kmetije	površina ha	druž. kmetije	površina ha	druž. kmetije	površina ha
Slovenija	86334	918908	86320	456214	80799	150178	61132	7813
Notranjsko-kraška	2947	45177	2945	19631	2816	1839	2066	364
Ilirska Bistrica	884	11250	883	472	852	615	473	106
Pivka	441	6620	441	3213	400	357	195	51
Postojna	527	7179	526	3503	494	286	416	69
Območje	Družinske kmetije po rabi kmetijskih zemljišč v uporabi							
	vsa zemljišča v uporabi		intenzivni sadovnjaki		vinogradi		travniki in pašniki	
	druž. kmetije	površina ha	druž. kmetije	površina ha	druž. kmetije	površina ha	druž. kmetije	površina ha
Slovenija	86334	918908	4956	3607	35107	13786	74183	280829
Notranjsko-kraška	2947	45177	95	81,65			2775	17345
Ilirska Bistrica	884	11250	49	40			844	3951
Pivka	441	6620	37	35			402	2769
Postojna	527	7179	8	7			496	3140

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev v RS v letu 2000, Statistični urad RS.

Živinoreja

Območje je glede na naravne razmere primerno za živinorejo. Pretežno travnat svet lahko najprimerneje izkoristimo s pašo in košnjo.

Tabela 6.5.5 Družinske kmetije po številu GVŽ, govedu, krav molznic in prašičev

Območje	glav velike živine		govedo		krave molznice		Prašiči	
	druž. kmetije	GVŽ	druž. kmetije	GVŽ	druž. Kmetije	GVŽ	druž. kmetije	GVŽ
Slovenija	77189	442787	56070	483511	28574	136840	44606	390155
Notranjsko-kraška	2500	11027	1789	10874	662	2163	440	1596
Ilirska Bistrica	717	2672	506	2198	209	587	147	542
Pivka	371	2215	231	1703	92	387	77	266
Postojna	437	2345	291	2401	122	517	109	463

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev v RS v letu 2000, Statistični urad RS.

Viden kazalec zmanjševanja obsega kmetijstva je zmanjševanje staleža živine. V zadnjih dvajsetih letih je zlasti nazadovala govedoreja, kar se kaže tako v zmanjšanem staležu goveje živine kot tudi v količini odkupljenega mleka. Zaradi razpršenosti rejcev, majhnih količin mleka, velikih stroškov prevoza, se je v letu 2001 odkupilo z obravnavanega območja le še 2.784.000 l mleka. Kmetije, ki se še ukvarjajo z govedorejo, se usmerjajo v rejo krav dojilj za prirejo mesa. Zanimiva postaja prireja govejega mesa na pašnikih. Trenutno je sistem državnih pomoči takšen (EKO 1, SKOP), da vzpodbuja ekstenzivno, naravi prijazno živinorejo. Takšna reja zahteva precej površin, ureditev pašnikov in tu se dostikrat zatakne. Gotovo pa je to ena od možnosti, še posebno če bodo rejci uspeli uveljaviti meso pašnih živali kot proizvod višje kakovosti.

Slika 6.5.1 Vzreja krav dojilj

Tako po statističnem popisu iz leta 2000, kot po podatkih Kmetijske svetovalne službe, pa je v porastu reja drobnice. Reja drobnice predstavlja predvsem za kraška, višja in ponekod že precej zarasla travnata območja najprimernejšo rešitev. Povečalo se je predvsem število mesnih ovc. Ta panoga je delovno manj intenzivna in primerna za dopolnilne kmetije, ki jim kmetijstvo predstavlja dodaten vir zaslužka. Tudi tukaj pa je problem ureditev pašnikov oziroma zaokrožitev zemljišč. Dohodkovno zanimiva je reja mlečne drobnice s predelavo v sir. Delovno je to intenzivnejša dejavnost, zahteva pa tudi velika vlaganja v prostore za sirjenje.

Slika 6.5.2 Vzreja drobnice

Prvi pogoj, da bo reja drobnice naraščala ali pa vsaj obstala v sedanjih okvirih, je usposobitev oz. izgradnja klavnice za drobnico za širše območje J Primorske.

V zadnjem obdobju narašča število konj. Kmetije redijo konje Slovenske hladnokrvne pasme, ki so namenjeni za prirejo mesa. Vedno bolj pa se uveljavlja reja konj za šport (Lipicanci, Slovenski toplokrvni, polnokrvni konji, islandski konji), še posebno v povezavi s turizmom.

Prašičereja je usmerjena pretežno v samooskrbo kmetij, s tržno proizvodnjo se ukvarja majhno število kmetij.

Tabela 6.5.6 Kmetije po številu govedi, drobnice in konjev

Območje	Govedo	Drobnica	Konji
Občina Ilirska Bistrica	2.198	2.770	245
Občina Pivka	1.795	3.645	-
Občina Postojna	2.918	1.895	169
SKUPAJ	6.911	8.310	414

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev v RS v letu 2000, Statistični urad RS

Sadjarstvo

Tla na flišu, pa tudi klima z vsemi dejavniki ustvarjajo pogoje, ugodne za uspevanje sadnega drevja na območju Brkinov, pa vse tja do Nadanjega sela. Na obravnavanem območju je urejenih 72 ha intenzivnih sadovnjakov, v glavnem so to jablanovi in češpljevi nasadi.

Slika 6.5.3 Brkinska jabolka

Za celotno območje so značilni tudi kmečki sadovnjaki z različnimi sadnimi vrstami.

Tabela 6.5.7 Družinske kmetije po vrstah sadnega drevja v kmečkih sadovnjakih

Območje	druž. kmetije	površina	rodna drevesa						
			skupaj	od tega					
				Jablane	hruške	breskve	marelice	češnje	slive
Slovenija	61132	7813	1846837	798429	236586	72275	26300	142362	357104
Notranjsko-kraška	2066	365	74477	29911	6362	57	54	16676	31365
Ilirska Bistrica	473	106	29727	12580	989	12	9	358	14542
Pivka	195	51	8299	4106	457	5	7	104	2801
Postojna	416	69	13363	4613	1507	9	11	456	6394

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev v RS v letu 2000, Statistični urad RS.

Zanimiva je predelava sadja predvsem v proizvode kot so suho sadje, sok in sadni kis.

Vrtnarstvo

V južnem delu območja je najbolj razvito vrtnarstvo s pridelavo zelja, špargljev, bučk, čebule in ostale vrtnine.

Poljedelstvo

Za območje preveritve je pomembna tudi pridelava krompirja ter krma za živino, predvsem koruzna silaža in koruza za zrnje.

Slovenski kmetijski okoljski program

Slovenski kmetijsko okoljski program se izvaja v večjem obsegu od leta 2001. Usmerjen je k naravi, skrbi za dobro počutje živali in upošteva več funkcijsko vlogo kmetijstva. Kmetijska politika z njim plačuje storitve, ki niso neposredno tržno merljive (okolje, poseljenost, kulturna krajina.)

Na območju se največ kmetij vključujejo v naslednje ukrepe :

- sonaravna reja domačih živali,
- ohranjanje ekstenzivnega travinja,
- travniški sadovnjaki,
- prestrukturiranje reje domačih živali v osrednjem območju pojavljanja velikih zveri,
- ekološko kmetovanje.

Izobrazbena struktura gospodarjev

Delež kmečkega prebivalstva se v Sloveniji iz leta v leto zmanjšuje, tudi obravnavano območje ni pri tem nobena izjema. Podatki o splošni izobrazbi gospodarjev na kmetijskih gospodarstvih za leto 2000 kažejo, da je izobrazba gospodarjev nizka. Več kot polovica jih ima končano osnovno šolo in nepopolno osnovno šolo. Končano poklicno in srednjo šolo različnih smeri ima 38% kmetijskih gospodarjev. Univerzitetno izobraženi pa so le redki.

Kot je iz spodnje tabele razvidno nima kmetijske izobrazbe 90 % gospodarjev. Izobrazbena struktura se pojavi kot problem pri koriščenju sredstev strukturnih skladov.

Tabela 6.5.8 : Kmetijska izobrazba gospodarjev na obravnavanem območju

	Število	%
Samo praktične izkušnje	1588	90
Tečajji iz kmetijstva	115	7
Poklicna, srednja višja in visoka	55	3
Skupaj	1758	100,00

Vir: Popis kmetijskih gospodarstev v RS v letu 2000, Statistični urad RS.

Dopolnilne dejavnosti na kmetijah

Razvoj dopolnilnih dejavnosti je ključnega pomena predvsem za obstoj in razvoj manjših kmetij. Zelo zanimiva možnost za pridobivanje dodatnega dohodka na kmetiji je v zadnjem času razvoj raznih oblik podeželskega turizma, tako zaradi bližine večjih urbanih središč, velike prehodnosti območja, kot

obmorskega turizma Slovenske Istre in Kvarnerja. Sodobni turistični tokovi se obračajo h podeželju in naravi in tu ima območje kaj pokazati in možnost tudi ponuditi. Po podatkih kmetijsko svetovalnih služb je na območju preveritvene faze registriranih kar nekaj dopolnilnih dejavnosti – turizem na kmetiji, predelava mleka, sadja, mesa in vrtnin. Turistične kmetije nudijo gostom poleg hrane tudi prenočišča, večji poudarek pa bo potrebno dajati izven penzijskim storitvam in organizaciji dodatnih aktivnosti za goste.

Bogata je tradicija izdelave suho-mesnih izdelkov, predvsem iz svinjskega mesa. Trenutno je ta dejavnost namenjena pretežno samooskrbi kmetij.

Zelo bogato tradicijo ima tudi predelava vrtnin, predvsem kisanje zelja. S to dopolnilno dejavnostjo se ukvarja 5 kmetij, nekaj kmetij pa se pripravlja na registracijo.

Značilna je tudi predelava sadja (suho sadje, kis, sok, žganje, ...). Za to dejavnost je registrirana ena kmetija. Na registracijo se pripravlja 5 kmetij. Glede na povpraševanje in ponudbo obstajajo velike možnosti razvoja te dejavnosti.

Nekaj kmetij ima za izboljšanje svojega dohodkovnega položaja registrirano dopolnilno dejavnost strojne usluge. S kmetijskimi stroji opravljajo usluge drugim proizvajalcem.

Glede na naravni potencial gozda so velike možnosti za razvoj predelave lesa.

Oblike združevanja kmetov

Na obravnavanem območju trenutno delujejo tri zadruga. Ena zadruga je v fazi zagona, ena pa trenutno ne deluje. Dejavnosti zadrug so predvsem odkup mleka, mesa goveje živine in lesa. Pri povezovanju in združevanju kmetov imajo pomembno vlogo stanovska društva. Pri njihovem delovanju pomagajo kmetijski svetovalci. Člani društev si z medsebojnim sodelovanjem izmenjujejo izkušnje.

Tabela 6.5.9 Oblike združevanja podeželskega prebivalstva na obravnavanem območju

Oblika združenja	Zadruga	Društvo živinorejcev	Društvo kmečkih in podeželjskih žena	Društvo Brkinskih sadjarjev	Čebelarsko društvo
Število	5	2	4	1	3
Oblika združenja	Društvo rejcev ndrobice	Društvo rejcev konj	Društvo vrtnarjev	Strojni krožek	-
Število	2	4	1	1	-

Vir: KSS Ilirska Bistrica, Pivka, Postojna.

6.6 Infrastruktura

Prometne povezave

Območje preveritve na zahodnem delu prečka avtocesta Ljubljana – Koper in železnica Ljubljana – Koper (Trst, Reka). Preko občin preveritvenega območja potekajo tudi državne ceste, ki tvorijo ugodno prometno povezavo regije navzven (Italija, Hrvaška). Notranja prometna povezanost preveritvenega območja je zadovoljiva, kar velja tudi za kakovost cestnih povezav med samimi občinskimi središči. Cestno omrežje območja je slabše kakovosti, prevladujoče namenjeno notranji mobilnosti med občinami preveritve, ki je zaradi dnevne migracije v okviru območja v smeri Ljubljana (zaposlitve, šolanje) zelo izrazita. Veliko obremenitev pa obstoječemu cestnemu omrežju predstavlja povečan tranzitni promet proti Hrvaški in izkoriščanju gozdov.

Slabša je tudi avtocestna povezava južnega dela preveritvenega območja v smeri Ljubljana, vendar se v prihodnosti pričakuje okrepitev cestne oziroma avtocestne povezave v smeri proti Reki.

Oskrba z energijo

Osnovne značilnosti oskrbe z energijo na preveritvenem območju so podobne kot v Sloveniji, značilna je relativno dobra oskrba z električno energijo, ki je tudi edini najpomembnejši energetski vir. Lesne odpadke pa so izrabila le lesnopredelovalna podjetja za lastne potrebe. Območje preveritve pokriva en dobavitelj električne energije in sicer Elektro Primorska (območje občin Postojna, Pivka in Ilirska Bistrica).

Oskrba s pitno vodo

Sistem oskrbe z vodo je sestavljen iz velikega števila lokalnih in zasebnih vodovodov ter javnih vodovodnih sistemov.

Na območju občine Postojna je oskrba s pitno vodo zadovoljiva v nižjem predelu občine, na zahodni in severni strani občine pa je nekoliko slabša. Občina ima pripravljen program gradnje in oskrbe s pitno vodo v občini in ga letno izpolnjuje v okviru razpoložljivih finančnih sredstev. Oskrba območja je iz zajetja Malni in Korotan (Orehok). Na območju občine Pivka je oskrba s pitno vodo prav tako zadovoljiva. Težave oskrbe s pitno vodo so v Košanski dolini, kjer skladno z zastavljenim programom in v okviru finančnih možnosti dograjujejo vodovodni sistem. Oskrba območja je iz zajetja Malni.

Na območju občine Ilirska Bistrica je oskrba z vodo dobra. Glavni vir oskrbe s pitno vodo je vodni vir Bistrica - vodarna Ilirska Bistrica, ki napaja večji del območja občine. Iz omenjenega vodovoda se delno napaja tudi občina Hrpelje – Kozina in Matulji (Hrvaška).

Zaradi zastarelosti vodovodnega sistema (izguba vode, azbestne cevi,) se načrtuje obnova posameznih odsekov omenjenega vodovodnega sistema in sicer v skladu z načrtom razvojnih programov za obdobje 2005 – 2008.

Brez oskrbe s tekočo pitno vodo je zaselek Zalči v Krajevni skupnosti Podgrad. Izgradnja omenjenega vodovoda se načrtuje v letih 2005-2007.

Odvajanje odpadnih voda

Opremljenost naselij s kanalizacijo na preveritvenem območju ni zadovoljiva. Posamezna gospodinjstva v vaških naseljih so priključena na greznice, ki so slabo kontrolirane in neakovostno zgrajene. Odvajanje odpadnih voda je v naseljih preveritvenega območja neustrezno in se vode neprečiščene stekajo v vodotoke in podzemlje.

V občini Ilirska Bistrica je trenutno zgrajena fekalna kanalizacija le v mestu Ilirska Bistrica, vasi Šembije in Jasen. V vseh ostalih naseljih pa so zgrajene le meteorne kanalizacije. Čistilna naprava je zgrajena za mesto Ilirska Bistrica in okoliške vasi, katere pa še nimajo zgrajene kanalizacije in bodo nanjo kasneje priključene. Čistilna naprava je zgrajena tudi v vasi Šembije.

Za preveritveno območje je potrebno izdelati operativni program odvajanja in čiščenja odpadnih voda, kateri je osnova za izvedbo kanalizacij in čistilnih naprav.

7. SWOT ANALIZA KMETIJSTVA IN PODEŽEJA ZA OBMOČJE PREVERITVE

SWOT analiza je namenjena opredelitvi najpomembnejših dejavnikov: prednosti, pomanjkljivosti, priložnosti in nevarnosti, ki bi lahko vplivali na bodoči razvoj podeželja občine Ilirska Bistrica, Pivka in Postojna. S SWOT analizo je mogoče pripraviti kontrolni seznam zadev, pregled problemov in obstoječih priložnosti. Osnovna postopka SWOT analize sta:

- analiza notranjih razmer na območju preveritve, ki temelji na obstoječih prednostih in slabostih;
- analiza zunanjih razmer, ki je usmerjena v identifikacijo priložnosti, to je katerekoli zunanje okoliščine, ki omogoča prednostni položaj območja preveritve, ter identifikacijo nevarnosti, to je katerekoli zunanje okoliščine, ki neugodno vpliva na razmere in možnosti za bodoči razvoj.

PREDNOSTI	SLABOSTI
Ugodna geografska, prometna in obmejna lega	Visoka ranljivost kraškega področja (ekologija, težavnost izkopov pri gradbenih delih) in ogroženost prostora z emisijami iz zraka ter onesnaženjem vode
Bogati naravni viri (voda, gozdovi), naravne vrednote, naravni klimatski in pedološki pogoji za razvoj kmetijstva	Beg možganov in nizka motivacija domačega prebivalstva, pomanjkanje samoiniciativnosti, podjetniške kulture oziroma poslovnosti
Bogata in relativno ohranjena naravna in kulturna dediščina na celotnem območju preveritve, visok delež naravne krajine, naravne danosti (kraške jame, krajina,..) in možnost razvijanja dodatne turistične ponudbe (Snežnik, Mašun, Sviščaki, Gomanci, Brkini, Postojnska jama, Planinsko polje, Presihajoča jezera in akumulacijska jezera,..)	Nizka tehnološka raven gospodarstva in pomanjkanje kvalitetnih delovnih mest ter delovnih mest za najvišje usposobljene kadre
Obstoječi energetski in vodni viri, visoka stopnja naravnosti kulturne krajine ter visoka biotska pestrost (prisotne so številne rastlinske in živalske vrste, ki so v evropskem merilu na seznamu ogroženih vrst (človeška ribica,..))	Nizka izobrazbena struktura, pomanjkanje kadrov s funkcionalnimi znanji ter funkcionalna nepismenost prebivalstva
Stabilnost gospodarstva; dobri poslovni rezultati glede na nizko tehnološko raven gospodarstva	Nesodelovanje in nepovezanost gospodarstva z izobraževalnimi institucijami (prenos znanja in tehnologij)
Veliko število malih podjetij in obrtnikov	Nizka stopnja inovativnosti gospodarstva
Razpoložljivost površin - načrt omrežja poslovnih con in drugih posrednikov inovacijskega okolja	Neurejene industrijske ter obrtne cone
Razvijajoča se institucionalna podpora ter podporno okolje za podjetnike (LPC, GZS, OOOZ, Razvojni centri, RRA,..)	Nezaupanje podjetniškega okolja v podporno okolje
Razvejanost mreže izobraževalnih organizacij (srednje šole, Ljudska univerza, Višja šola, podiplomski študij krasoslovja v Postojni,..) širjenje raziskovalne in izobraževalne dejavnosti na različnih področjih ter kadrovske in prostorske pogoji za izvajanje izobraževanja in usposabljanja	Pomanjkanje razvojnih vizij in strategij, ki bi obravnavale širši prostor in ne zgolj posameznih lokalnih skupnosti, nepovezanost programov med posameznimi občinami in ostalimi institucijami
Obstoj organizacij, društev, klubov in ostalih institucij, kjer se udeležuje prebivalstvo (kulturna, športna, turistična,..)	Demografske razmere: upadanje števila prebivalcev, neugodna starostna struktura, staranje prebivalstva, padanje števila otrok
Vzpostavljen sistem financiranja razvoja malega gospodarstva	Skromna in neustrezna turistična ponudba, pomanjkanje nastanitvenih kapacitet, št. obiskovalcev (razen v Postojnski jami) nizko, slaba izkoriščenost profilov ter slaba razvita turistična infrastruktura in infrastruktura za izvajanje priložnosti ter drugih dejavnosti

Tradicija (industrijska, kulinarčna, običaji in posebnosti krajev)	Odsotnost nosilcev razvoja v kmetijstvu, obrti in industriji, odsotnost kapitala
Veliko razpoložljivega prostora	Divja odlagališča odpadkov, nerešena problematika ravnanja z odpadki, pomanjkljiv okoljski monitoring
Ohranjeno in ekološko neobremenjeno okolje, primerno za sonaravno kmetovanje	Parcialen pristop k prostorskem planiranju in urejanju, neustrezni prostorski akti
Povečan interes za ekološko kmetovanje	Slabe prometne povezave, slabo vzdrževanje državnih cest ter prehodnost južne meje
Ponovno zanimanje za oživljanje in ohranjanje starih šeg in navad	Visoki stroški ureditve komunalne infrastrukture
Pridelovalci se zavedajo, da je za nastop na trgu potrebno sodelovanje in povezovanje	Opuščanje in zaraščanje kmetijskih površin
Vedno večje zanimanje za aktivno preživljanje počitnic na podeželju in po domači hrani	Majhne kmetije in velika razdrobljenost parcel, kar kmetijam ne omogoča obsega dejavnosti, ki bi zagotavljal primeren dohodek, vztrajanje pri tradicionalnem kmetovanju
Vedno večje povpraševanje potrošnikov po kvalitetnih kmetijskih pridelkih in izdelkih	Neugodna starostna struktura lastnikov kmetij, nizka izobrazbena struktura in pomanjkanje določenih funkcionalnih znanj, kar zmanjšuje zaposlitvene možnosti na podeželju
Obstoječe turistične kmetije so primer dobre prakse, zgledi, ki vlečejo	Ekonomska šibkost nosilcev kmetijskih in s kmetijstvom povezanih dejavnosti
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
Politika spodbujanja skladnega regionalnega razvoja države in Evropske unije	Režim ob Hrvaški meji (carina, nadzor – ovira za turizem, kmetijske pridelke, čezmejno sodelovanje)
Spodbujanje podjetniške miselnosti in kulture	Konkurenčna podjetja z vzhoda (Romunija, Kitajska,...) predvsem na področju lesarstva
Razvijati dejavnosti, povezanih z naravo, razvijati ponudbo na podeželju, turistične kmetije, turistične vasi, dopolnilne dejavnosti na kmetijah ter prestrukturiranje kmetij	Nadaljevanje trenda demografske ogroženosti večine območja
Dvig kakovosti turistične ponudbe, razvijanje alternativnih oblik turizma, izkoriščanje geografske lege (Postojnska vrata, bližina Reke, Kopra, Trsta), tranzitni turizem ter promocija in trženje turistične ponudbe (doma in v tujini)	Zakonske in birokratske ovire pri razvoju gospodarstva, Nepregledna, omejevalna zakonodaja, neprestano spreminjanje pogojev
Sprememba strukture gospodarstva (tehnološko zahtevnejše dejavnosti z visoko dodano vrednostjo)	Nerazvita podjetniška miselnost in nizko razvita podjetniška kultura
Podpora čezmejnemu sodelovanju – skupni čezmejni projekti s Hrvaško	Nezmožnost zagotavljanja pogojev za kvalitetno življenje domačinov ter kakovostno preživljanje prostega časa domačinov (s strani lokalnih skupnosti in ostalih pristojnih služb)
Vključevanje v razvojne projekte z izrabo državnih finančnih virov in virov evropskega povezovanja	Neorganizirano planiranje prostora in pojav konfliktnih situacij med varovanjem okolja (Natura 2000) in razvojem turističnih in ostalih gospodarskih dejavnosti ter uresničevanje načrtov, ki niso prilagojeni značilnostim območja
Energetsko izkoriščanje naravnih virov (biomasa, vetrne elektrarne), izkoriščanje vodnih virov	Onesnaževanje podtalnice in pitne vode (Pivka-Unica- reka Reka, Planinsko polje,...) onesnaževanje vode iz Republike Hrvaške ter osiromašenje naravnih vrednot zaradi posegov ali onesnaževanja, ki presega prostorski okvir in pristojnost občin
Povezovanje podjetij (grozdenje) ter internacionalizacija podjetij	Nadaljnja prisotnost vojaških poligonov
Izraba prostorskih potencialov in praznih objektov	Večja konkurenčnost za zaposlovanje in izobraževanje v večjih centrih (Koper, Ljubljana, Nova Gorica)
Sodelovanje s Primorsko univerzo	Nezadostnost finančnih virov ob izvajanju projektov; vpliv (državnih) finančnih spodbud na postavljene prioritete v območju
Povezovanje kmetijstva s turizmom, razvoj izletniškega in stacionarnega turizma na kmetijah	Pomanjkanje finančnih virov (neugodni krediti, ostri pogoji za pridobitev evropskih strukturnih sredstev)

Direktna prodaja na domu: kmetije odprtih vrat, skupne vaške prodajalne, tržnice	Strogi in dražji pogoji gradnje na zavarovanih območjih
Pridelava v okviru shem višje kakovosti (ekološka, integrirana, ..)	Dolgotrajni postopki priprave dokumentacije in registracije dejavnosti

8. OCENA TER UGOTOVITEV PRIPRAVLJENOSTI IN RAZVOJNEGA MOTIVA ZA PRIPRAVO RAZVOJNEGA PROGRAMA PODEŽELJA

Poleg izvedbe delavnic na katerih je bila izražena pripravljenost aktivnega sodelovanja lokalnih partnerjev pri programu, je bila na območju preveritve izvedena tudi anketa v zvezi z izvedbo Razvojnega programa podeželja za občine Ilirska Bistrica, Pivka in Postojna. Vročeni je bilo 222 anketnih vprašalnikov. Izpolnjene vprašalnike je vrnilo 47 vprašanih, od tega 10 društev, zvez, klubov, 12 strokovnih inštitucij, 12 krajevnih oz. vaških skupnosti, 13 kmetovalcev.

Zbrani podatki so bili obdelani in analizirani ter bile oblikovane uporabne ugotovitve, ki jih podrobneje predstavljamo v nadaljevanju.

8.1 Analiza rezultatov

V nadaljevanju je predstavljena analiza vprašanj o problemu, ki je bil raziskovan.

1. Vprašanje: **Ali je po vašem mnenju razvojni program podeželja za občine Ilirska Bistrica, Pivka in Postojna potreben?**

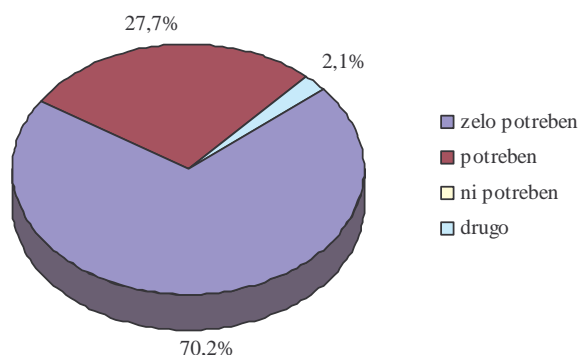
Tabela 8.1.1 Potrebnost razvojnega programa podeželja

	Število glasov	%
zelo potreben	33	70,21
potreben	13	27,66
ni potreben	-	0,00
drugo	1	2,13
Skupaj	47	100,00

Vir: Anketni vprašalnik, avgust 2005

Na omenjeno vprašanje je 33 oz. 70,21 % anketirancev odgovorilo, da je razvojni program podeželja za omenjene občine zelo potreben, 13 oz. 27,66 % vprašanih pa meni, da je razvojni program podeželja potreben. Nihče od vprašanih pa ni mnenja da razvojni program podeželja ni potreben.

Graf 8.1.1 Potrebnost razvojnega programa podeželja

Vir: Anketni vprašalnik, avgust 2005

2. Vprašanje: Ali po vašem mnenju prebivalstvo na podeželju želi razvoj?

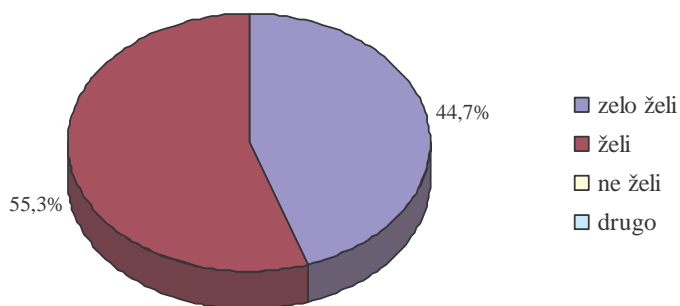
Tabela 8.1.2 Želja prebivalstva po razvoju podeželja

	Število glasov	%
zelo želi	21	44,68
Želi	26	55,32
ne želi	-	0,00
Drugo	-	0,00
Skupaj	47	100,00

Vir: Anketni vprašalnik, avgust 2005

Na vprašanje je 26 oz. 55,32 % vprašanih odgovorilo, da si prebivalstvo zelo želi razvoja na podeželju, ostalih 21 oz. 44,68 % vprašanih pa meni, da si prebivalstvo želi razvoja na podeželju, iz česar sledi, da se vsi vprašani strinjajo, da si prebivalstvo želi razvoja na podeželju.

Graf 8.1.2 Želja prebivalstva po razvoju podeželja

Vir: Anketni vprašalnik, avgust 2005

3. Vprašanje: **Katere prednosti bo po vašem mnenju prinesel razvoj podeželja na obravnavanem območju?**

Prednosti, ki bi jih po mnenju vprašanih prinesel razvoj podeželja na obravnavanem območju, so:

- oživitev kmetijstva in krajine;
- nove zaposlitve, dodatni zaslužek in povečanje prihodkov;
- nov kapital oziroma vlagatelj;
- zaustavitev bega mladih in mladih družin s podeželja oziroma v mesta in razvitejša središča;
- izboljšani ekonomski in socialni pogoji prebivalcev na podeželju, zaustavitev demografskega in gospodarskega zaostajanja;
- ohranitev zgodovinske, kulturne in naravne dediščine/bogastva povezane z razvojem turizma na podeželju;
- razvoj infrastrukture in prostora ter s tem vračanje človeškega potenciala;
- skupen nastop bo omogočil bolj organizirano promocijo in ponudbo na tradicionalne trge (Koper, Trst, Reka).

4. Vprašanje: **Katero področje na podeželju se vam zdi najslabše razvito?**

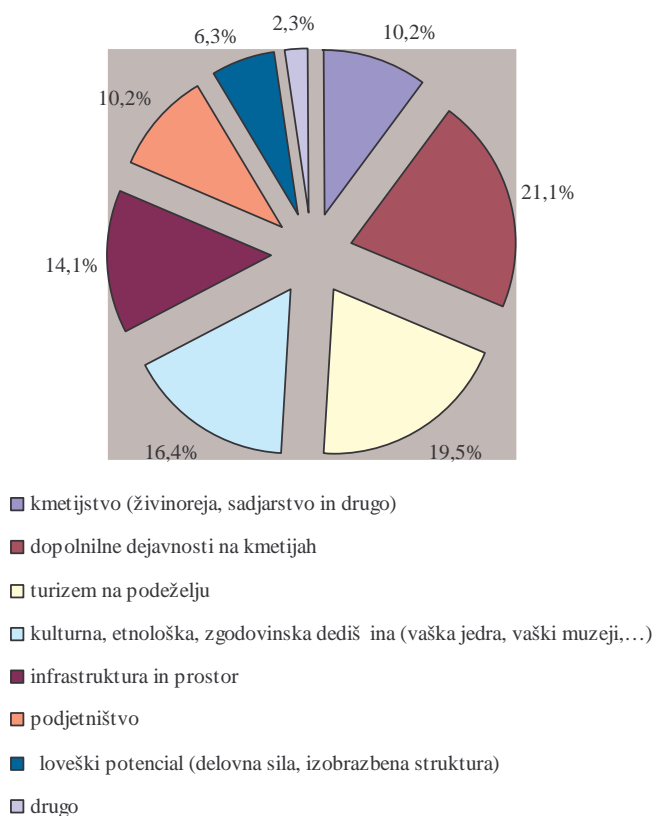
Kar 27 oz. 21,09 % vprašanih je mnenja, da so na podeželju najslabše razvite dopolnilne dejavnosti na kmetijah, 25 oz. 19,53 % vprašanih je mnenja, da je na podeželju najslabše razvit turizem, 21 oz. 16,41 % jih meni, da je najslabše razvita kulturna, etnološka, zgodovinska dediščina, sledi pa infrastruktura in prostor, kmetijstvo, podjetništvo, človeški potenciali in drugo (slaba organizacija).

Tabela 8.1.3 Najslabše razvito področje na podeželju

	Število glasov	%
kmetijstvo (živinoreja, sadjarstvo in drugo)	13	10,16
dopolnilne dejavnosti na kmetijah	27	21,09
turizem na podeželju	25	19,53
kulturna, etnološka, zgodovinska dediščina (vaška jedra, vaški muzeji,...)	21	16,41
infrastruktura in prostor	18	14,06
Podjetništvo	13	10,16
človeški potencial (delovna sila, izobrazbena struktura)	8	6,25
Drugo (slaba organizacija)	3	2,34
Skupaj	128	100,00

Vir: Anketni vprašalnik, avgust 2005

Graf 8.1.3 Najslabše razvito področje na podeželju

Vir: Anketni vprašalnik, avgust 2005

5. Vprašanje: **Naštej nekaj pozitivnih strani razvoja podeželja.**

Po mnenju vprašanih bi se z razvojem podeželja zadržalo ali celo privabilo nove mlade ljudi na podeželje. Večja bi bila možnost za zaposlitev in za dodaten zaslužek, Dvignila bi se nataliteta in poseljenost na podeželju. Z razvojem kmetijstva bi se preprečilo zaraščanje krajine. Uredila bi se infrastruktura in prostorska ureditev vasi. Možnost dodatnih aktivnosti in ponudbe na kmetijah. Trženje novih tako kmetijskih kot turističnih produktov. Dvig nivoja izobrazbe in informiranosti prebivalstva.

6. Vprašanje: **Ali prinaša po vašem mnenju razvoj podeželja tudi negativne strani?**

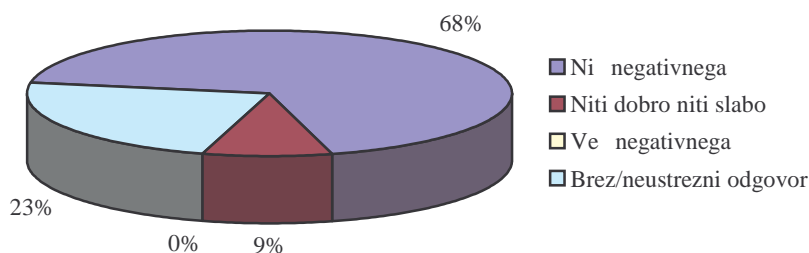
Tabela 8.1.4 Negativne strani razvoja podeželja

	Število glasov	%
Nič negativnega	32	68,09
Niti dobro niti slabo	4	8,51
Več negativnega	-	-
Brez/neustrezni odgovor	11	23,40
Skupaj	47	100,00

Vir: Anketni vprašalnik, avgust 2005

Večina vprašanih in sicer kar 32 oziroma 68,09 % meni, da razvoj podeželja ne prinaša negativnih strani.

Graf 8.1.4 Negativne strani razvoja podeželja

Vir: Anketni vprašalnik, avgust 2005

7. Vprašanje: **Naštej nekaj produktov, ki bi jih lahko tržili na podeželju.**

Po mnenju vprašanih prevladuje mnenje, da bi na podeželju lahko najbolj tržili predvsem kmetijske pridelke značilne za območje preveritve in ekološko kmetovanje (sadje, zelenjava, mesni izdelki, jagnjetina, mlečni izdelki, sok, kis, suho sadje, brkinska slivovka, med, lesni izdelki, zdravilne rastline). Nadalje so mnenja, da so pomembni produkti s področja turistične dejavnosti, ki se nanašajo na kulinarčno ponudbo značilno za preveritveno območje, pohodništvo, kolesarstvo, sprehodi, konjenišstvo, kampiranje, učne poti, kmečki turizem, jamarstvo, skupno blagovno znamko, mreža turističnih kmetij, sadna pot, foto turizem, doživljajski turizem, ogled kmetij, degustacije kmetijskih pridelkov in izdelkov, opravljanje kmečkih opravil, otroški tabori in delavnice. Prebivalstvo bi se ukvarjalo z izdelavo izdelkov domače in umetnostne obrti. Zelo veliko se omenja koristi naravne in kulturne dediščine in ohranjanje narave v ekološkem smislu.

8. Vprašanje: **Kje vidite ovire, da se podeželje ni razvilo že prej?**

Vprašani so mnenja, da se je preveč vlagalo v večja mesta, premalo pa v razvoj podeželja (država, lokalne skupnosti). Odseljevanje mladih iz vasi v mesta. Neinformiranost in neizobraženost prebivalstva ter premalo znanja in vedenja o možnostih razvoja. Zelo velike ovire vidijo tudi v slabih oziroma v pomanjkanju vsodbud s strani države. Slaba infrastruktura. Neorganiziran odkup pridelkov. Ovire vidijo tudi v slabi povezanosti in slabih medsebojnih odnosih med vaščani. Prebivalstvo podeželja je premalo podjetno, strah jih je sprememb. Pomanjkanje individualne iniciative, premalo pripravljenosti za prevzemanje odgovornosti. Prenizka investicijska sposobnost prebivalstva.

9. Vprašanje: **Navedite nekaj ključnih programskih področij, ki so po vašem mnenju prioritete za oblikovanje Razvojnega programa podeželja za občine Ilirska Bistrica, Pivka in Postojna.**

Po mnenju vprašanih so kot prioriteta programska področja za oblikovanje razvojnega programa podeželja predvsem razvoj kmetijske dejavnosti, dopolnilne dejavnosti na kmetijah in razvoj turizma na podeželju. Zelo pomembno je tudi področje infrastrukture in ureditev prostora na podeželju. Revitalizacija kulturne dediščine. Izobraževanje in usposabljanje prebivalstva na podeželju. Zelo pomembno je samozaposlovanje in odpiranje novih delovnih mest. Veliko vprašanih omenja tudi pomembnost kulturnih prireditev in organiziranje odkupa oziroma prodaje različnih pridelkov in izdelkov. Ureditev tržnice. Razvoj podjetništva. Pridobivanje finančnih sredstev za razvoj podeželja (lokalna, državna, EU). Skupno trženje in promocija produktov iz preveritvenega območja.

8.2 Ugotovitve iz raziskave

Rezultati ankete so pokazali, da je razvojni program podeželja zelo potreben in da si prebivalstvo na podeželju želi razvoja.

Za izvajanje razvojnega programa podeželja je nujno sodelovanje različnih struktur, ki lahko s svojim znanjem, izkušnjami, idejami in sredstvi lahko tvorno prispevajo k oblikovanju skupnih razvojnih usmeritev.

Ključni razvojni motiv za sodelovanje in izvajanje aktivnosti vidijo prebivalci podeželja predvsem v pridobivanju novih delovnih mest in samozaposlovanju, v iskanju tržnih niš in oblikovanju novih za trg zanimivih produktov značilnih za območje preveritve. Realizacija navedenega pa pomeni dodatni zaslužek in povečanje dohodka ter ohranitev poseljenosti in oživitev podeželja. Območje preveritve mora postati prepoznavno po produktih značilnih za to območje.

Izdelava razvojnega programa je osnova za pridobitev in koriščenje lokalnega, državnega in evropskega finančnega potenciala.

9. PREGLED DRUGIH RAZVOJNIH PROGRAMOV IN PROJEKTOV

OBČINA ILIRSKA BISTRICA

- Ø Regionalni razvojni program za Južno primorsko, 2003-2006
- Ø Strategija razvoja Občine Ilirska Bistrica
- Ø Strategija razvoja kmetijstva v občini Ilirska Bistrica
- Ø Strategija razvoja turizma z izvedbenimi programi v občini Ilirska Bistrica
- Ø Program upravljanja in investiranja v grad prem in Ljudsko šolo na Premu
- Ø Regionalna zasnova prostorskega razvoja Južne Primorske (v izdelavi)
- Ø Strategija trajnostnega razvoja turizma Južne Primorske (v izdelavi)
- Ø Izdelava predinvesticijskega programa za investicijski projekt »Apartmajski wellness kompleks Mašun« (v izdelavi)
- Ø Izvedeni so bili naslednji projekti iz programa CRPOV za KS Prem in Hrušica:
 - obnova gradu Prem,
 - ureditev poljskih poti,

- ureditev lokalne ceste

Ø Ostali razvojni projekti:

- Izdelava projekta »Vodovod Visoki Kras« - prijava na INTERREG III A
- Izdelava projekta »Turistična cona »Kras med Brkini in Kvarnerjem) – prijava na INTERREG IIIA
- Izdelava predinvesticijskega in investicijskega programa za turistična središča Sviščaki in Gomanci, Prem, Jezera
- Izdelava izvedbenih projektov in ureditev zeljarne oz. klavnice
- Nakup in opremljanje zemljišč za OIC v Ilirski Bistrici
- Obnova gradu in Ljudske šole na Premu
- Rekonstrukcija lokalnih cest
- Izdelava projektov in ureditev kanalizacij v posameznih naseljih
- Sanacija deponije in ureditev ločenega zbiranja odpadkov
- Sanacija vodovodnega omrežja v posameznih naseljih in izgradnja vodovoda Harije – Zalči
- Prostorsko načrtovanje – planski akti

OBČINA POSTOJNA

Ø Regionalni razvojni program Notranjsko kraške regije, 2003 - 2006

Ø Zasnova programov ukrepov proti zaraščanju na območju občin POSTOJNA in PIVKA, 1999

Ø Predlog strategije razvoja kmetijstva na območju občine Pivka in Postojna, 1995

Ø Strategija razvojne prenovе Notranjsko-kraške regije, 2000

Ø Vizija razvoja turistične destinacije Postojna

Ø Izvedene so bile že vse faze razvojnega programa CRPOV – Razvoj infrastrukture, povezane z razvojem kmetijstva na področju PLANINE in LIPLJA, in sicer za namene:

- obnova in dograditev vodovoda v Planini (izvršena je bila zamenjava dotrajanega cevovoda s predhodnim izkopom in odstranitvijo dotrajanih cevi, dela so bila zaključena v mesecu oktobru 2002
- večja vzdrževalna dela na lokalni cesti št. 321 030 (odsek Dolnja Planina – čistilna naprava Malni) – na navedenem odseku se je najprej izvedla razširitev krivin z vgradnjo spodjega ustroja ter korekcijo vzdolžnih odvodnih jarkov, narejena so bila tudi večja vzdrževalna dela, kot jenpr asfaltiranje zgornjega ustroja in ureditev odvodnje meteornih voda na LC 321 030 Planina-ČN Malni, ki so bila zaključena v mesecu oktobru 2002

Ø Ostali razvojni projekti

- Dokumentacija za komunalno infrastrukturo „Veliki Otok“ in podjetniški inkubator
- Prostorski planski akti Občine Postojna
- Razvojni program naselij – Postojna središče svetovnega krasoslovja (v okviru javnega razpisa za sofinanciranje razvojnih programov naselij na lokalni ravni v letih 2004 in 2005)
- Kolesarske poti
- Učne poti na Postojnskem – prijava na Interregov razpis IIIA Slovenija-Hrvaška-Madžarska
- Projekt »Management turistične destinacije Postojna« (na podlagi Javnega razpisa – turistične destinacije, iz sredstev evropskega strukturnega sklada za regionalni razvoj ERDF
- Rekonstrukcija lokalnih cest

OBČINA PIVKA

- Ø Regionalni razvojni program Notranjsko kraške regije, 2003 - 2006
- Ø Zasnova programov ukrepov proti zaraščanju na območju občin POSTOJNA in PIVKA, 1999
- Ø Predlog strategije razvoja kmetijstva na območju občine Pivka in Postojna, 1995
- Ø Strategija razvojne prenove Notranjsko-kraške regije, 2000
- Ø Razvojni program dežele pivških presihajočih jezer kot potencial sonaravnega turizma (opravile se bo analiza razvojnih potencialov, terenski ogledi, pridobljene bodo: grafične zasnove turistične infrastrukture in vpetosti v širši prostor, kartografske predloge za tematske poti),

- Ø CRPOV Narin (narejeno: opravljene vse faze po metodologiji ministrstva za vodenje razvojnih programov: preveritvena, uvajalna, trženje, rezultati: registrirani dve kmetiji, pridobljena sredstva za skupne naloge vasi: nakup stojnic, ureditev središča vasi, prireditev srečanje turističnih vasi Slovenije, popolnoma pa je izostal segment trženja in registracija kmetij, ki so v začetku sodelovale,... in
- Ø CRPOV Pivška jezera, (urejena je vaška hiša v Slovenski vasi, ki bo postala izhodišče za presihajoče jezera. S pomočjo javnega razpisa promocija znanosti, interreg, pa se poskuša poiskati vsaj trenutne vsebine programa zanj, avtobusna postajališča, karta dežela presihajočih jezer....

- Ø Vzpostavitev muzejske zbirke oklepnih vozil in artilerijskih sredstev v Pivki
- Ø Priprava razvojnega programa turizma v občini Pivka za obdobje 2005 - 2008
- Ø Sovlaganja v turistične projekte večjega pomena:
 - sovlaganje z MINISTRSTVOM ZA OBRAMBO za vzpostavitev muzeja artilerijske zbirke,
 - sovlaganje v obnovo dvorca Ravne (z zasebnim podjetjem),
- Ø Ureditev infrastrukture (središče vasi Narin, Krpanova pot, vzdrževanje utrd na Primožu, kamnoseška učna pot),
- Ø Javni razpis za sofinanciranje razvojnih programov naselij na lokalni ravni v letih 2004 in 2005 (vzpostavitev muzejske zbirke oklepnih vozil in artilerijskih sredstev v Pivki)
- Ø PPF II - Project preparation facility – 2 vlogi na navedeni javni razpis ,
- Ø Izgradnja komunalne opreme za Industrijsko cono Neverke,
- Ø Dokumentacija za rekonstrukcijo Pivškega doma za vzpostavitev Regionalnega podjetniškega centra, Podjetniškega inkubatorja in Multimedijskega centra.

10. ZAKLJUČEK

Zainteresirani lokalni partnerji so izrazili veliko željo po izdelavi Razvojnega programa podeželja za občine Ilirska Bistrica, Pivka in Postojna ter pokazali pripravljenost za sodelovanje pri izvajanju omenjenega razvojnega programa podeželja.

Zelo pomembno je, da razvojni program podeželja poleg kmetijstva enakovredno obravnava tudi vse druge panoge in dejavnosti.

V fazi preveritve je ugotovljeno, da območje občine Ilirska Bistrica, Pivka in Postojna predstavlja zaokroženo območje, ki izkazuje problemsko in razvojno jasno opredeljena skupna razvojna izhodišča, ki temeljijo na skupnem geografskem poreklu, gospodarskih, kulturnih, naravnih, zgodovinskih in ostalih značilnostih za katere je smiselno izvajati določene skupne ukrepe za njihovo uspešno trženje in promocijo. Območje ima torej velike skupne priložnosti in možnosti za razvoj podeželja.

Slika 10.1 Predstavitev končnega poročila preveritvene faze RPP na ustanovni seji koordinacijskega (programskega) odbora

